

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-18>

УДК 327

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ І УЧАСТЬ У НИХ ЄС

GLOBALIZATION PROCESSES AND EU PARTICIPATION IN THEM

Сай Леся Петрівнакандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5081-4235>**Назаренко Вікторія Леонідівна**магістрант,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3142-3312>**Осередчук Андрій Миронович**аспірант,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3393-0706>**Sai Lesia, Nazarenko Viktoria, Oseredchuk Andriy**
National University "Lviv Polytechnic"

В статті розглянуто вплив глобалізаційних процесів на Європейський союз і на розвиток його міжнародного співробітництва. Глобалізаційні процеси – це процеси, які відбуваються внаслідок розвитку людства в різних сферах і, в які залучені різні країни світу. Це об'єктивні процеси системного характеру, що охоплюють всі сфери життя суспільства. Глобалізаційні процеси є логічним наслідком еволюційного розвитку світу, і, в той же час, є причиною проблем і ситуацій, до вирішення яких залучені різні країни світу. Регіональні інтеграційні процеси та глобалізація нерозривно пов'язані, оскільки існування останньої неможливе без відтворення на локальному та регіональному рівнях. Вчені все більше розглядають євроінтеграційні процеси як спосіб реального прояву глобалізації та шлях її входження в життя конкретних регіонів світового суспільства. Вплив глобалізаційних та інтеграційних тенденцій проявився у нерівномірності розвитку країн і регіонів, в тому числі, країн ЄС, а хвиля економічних криз посилила цю нерівномірність. Тому головною метою регіональної політики ЄС було і залишається створення умов для реалізації наявного потенціалу та максимізації його внеску в національні програми економічного розвитку з метою покращення економіки в цілому і інтеграції в глобальну міжнародну систему.

Ключові слова: глобалізаційні процеси, глобалізація, глобальні проблеми, Європейський союз, інтеграція.

The modern stage of world development is characterized by the dynamic deepening of processes of globalization. Essence of modern processes of globalization consists in development of international relations, economic and political cooperation of countries, development and distribution of new technologies, increase of standards of life, development of culture. Globalization processes are processes that occur as a result of the development of humanity in various spheres and in which different countries of the world are involved. These are objective processes of a systemic nature, covering all spheres of social life. Globalization processes are a logical consequence of the evolutionary development of the world, and, at the same time, are the cause of problems and situations in the solution of which different countries of the world are involved. Their main reasons are the global division of labor, the movement of capital, human and production resources, the activation of international processes, as well as the convergence and fusion of different national cultures. As a result of globalization, the world is becoming more and more connected and dependent on all its subjects. Regional integration processes and globalization are inextricably linked, since the existence of the latter is impossible without reproduction at the local and regional levels. Scientists are increasingly considering European integration processes as a way of real manifestation of globalization and a way of its entry into the life of specific regions of world society. The influence of globalization and integration trends was manifested in the uneven development of countries and regions, including EU countries, and the wave of economic crises increased this unevenness. Therefore, the main goal of the EU's regional policy was and remains to

create conditions for realizing the existing potential and maximizing its contribution to national economic development programs with the aim of improving the economy as a whole and integration into the global international system. The analysis of these phenomena makes it possible to understand the specifics of relations between the EU countries and other countries of the world in the conditions of globalization, which determines the formulation of the problem and the relevance of the research topic. The article examines the theoretical and practical aspects of the impact of globalization processes on the European Union.

Keywords: globalization processes, globalization, global problems, European Union, integration.

Постановка проблеми. Глобалізація – це процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Найвідоміше тлумачення поняття «глобалізація» ґрунтується на його перекладі з англійської «globalisation» – процес, що відбувається у світовому масштабі. Під глобалізацією ми розуміємо результат всесвітньої економічної, політичної та культурної трансформації, що характеризується об'єднанням в єдину взаємопов'язану і взаємозалежну систему різних країн світу. Отже, глобалізація – це завершальний етап глобалізаційних процесів.

Глобалізаційні процеси – це процеси, які відбуваються внаслідок розвитку людства в різних сферах і, в які залучені різні країни світу. Це об'єктивні процеси системного характеру, що охоплюють всі сфери життя суспільства. Глобалізаційні процеси є логічним наслідком еволюційного розвитку світу, і, в той же час, є причиною проблем і ситуацій, до вирішення яких залучені різні країни світу. Їх основними причинами є всесвітній поділ праці, рух капіталу, людських і виробничих ресурсів, активізація міжнародних процесів, а також зближення і злиття різних національних культур. В результаті глобалізації світ стає все більш пов'язаним і залежним від усіх його суб'єктів.

Вплив глобалізаційних та інтеграційних тенденцій проявився у нерівномірності розвитку країн і регіонів, в тому числі, країн ЄС, а хвиля економічних криз посилила цю нерівномірність. Тому головною метою регіональної політики ЄС було і залишається створення умов для реалізації наявного потенціалу та максимізації його внеску в національні програми економічного розвитку з метою покращення економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність даної теми зумовлена тим, що глобалізаційні процеси і їх наслідки є предметом досліджень і гострих дискусій в академічних, ділових і міжнародних колах. Що таке глобалізація, як вона пов'язана з іншими процесами суспільного життя, які її наслідки, і як усунути її негативні прояви – все це є предметом досліджень науковців різних країн світу. Особливо важливими є резуль-

тати досліджень в даному напрямку, які представлені у працях: Т. Левітта, М. Інтриллігейтора, М. Уотерса, Ф. Фукуями, Е. Тоффлера, П. Друкера. А серед українських науковців – В. М. Співака, Р. В. Войтовича, Т. О. Кулінича, С. В. Матвеєва, С. І. Мошковської, І. О. Поліщука, О. А. Шевчука, М. О. Патлая, О. В. Ярмака, Г. В. Миськіва, Д. Г. Лук'яненко, Н. А. Навроцької, А. М. Поручника, та інших.

Формулювання цілей статті. Цілями статті є: розвинути сутність понять «глобалізація» і «глобалізаційні процеси», розглянути основні види глобалізаційних процесів, узагальнити основні позитивні та негативні аспекти глобалізаційних процесів, проаналізувати та обґрунтувати участь у них ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суть сучасних глобалізаційних процесів полягає в розвитку міжнародних відносин, економічній взаємозалежності країн, поширенні нових технологій, спільних стандартів життя, однорідної масової культури та ідеології [2]. Сучасний етап світового розвитку характеризується динамічним поглибленням глобалізаційних процесів політичної, економічної та культурної взаємодії країн.

Основними рисами глобалізаційних процесів є [1]:

- формування єдиного світового виробництва, заснованого на діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК);
- посилення інтеграційних процесів (відкритість і взаємозалежність економік);
- формування глобального ринку праці;
- розширення глобального фінансового ринку (рух капіталів, інвестицій);
- формування глобального інформаційно-комунікаційного простору (глобальна мережа Інтернет);
- об'єднання бізнесу, формування нових систем глобального управління (діяльність міжнародних організацій);
- встановлення світових цін, залежність економіки від їх коливань;
- культурне примирення народів (спільна система цінностей, рівень життя, смаки тощо);
- порушення екологічної рівноваги.

Науковці виділяють такі види глобалізаційних процесів: економічні, технологічні, політичні, соціальні і технологічні.

Економічна глобалізація означає зростаючу взаємозалежність світових економік через швидке розширення руху товарів, послуг, технологій і капіталу через національні кордони. Економічні глобалізаційні процеси – це процеси, які направлені на посилення економічної інтеграції між країнами та формування глобальних і світових ринків. Економічні глобалізаційні процеси забезпечують глобалізацію виробництва. Це означає, що виробники товарів і послуг закупають їх у різних частинах світу, щоб отримати переваги у вартості та якості. Аналогічно, вони забезпечують і глобалізацію ринків. Це означає інтеграцію окремих ринків для формування величезного світового ринку.

Політичні глобалізаційні процеси – це процеси, за допомогою яких створюються правила, що мають глобальний характер. Таким чином, багато країн світу беруть на себе зобов'язання слідувати певним правилам. Політична глобалізація тісно пов'язана з соціальною глобалізацією, яка вимагає визнання рівних прав для всіх людей у всьому світі.

Культурна глобалізація означає поширення ідей і цінностей по всьому світу, а також розширення і збагачення культурних зв'язків. Культурні глобалізаційні процеси характеризуються спільним споживанням культурних продуктів, що поширюються через Інтернет, масову культуру та міжнародний туризм. Поширення культурних продуктів дозволяє людям брати участь у соціальних зв'язках, що виходять за межі національних і регіональних кордонів [3].

Також є технологічна глобалізація, яка означає, що однакові технологічні інструменти розробляються і широко використовуються в усіх країнах світу. Ця глобалізація стала можливою завдяки низці факторів, зокрема, зростанню обміну знаннями, товарами та послугами. Технологічна глобалізація також означає інтеграцію громадян з усього світу через одне віртуальне середовище. Це можна побачити, наприклад, у використанні соціальних мереж. Технологічні глобалізаційні процеси забезпечують доступ до інновацій менш розвиненим країнам і, через продуктивніше використання ресурсів, дають можливість досягти країнам значних технологічних проривів [14].

Соціальні глобалізаційні процеси – це процеси, які впливають на рівень життя, умови праці, добробут сімей та суспільства, зайня-

тість, соціальний захист, безпеку, культуру та ідентичність, згуртованість сім'ї та громади тощо [15]. Соціальна глобалізація, сьогодні, має забезпечити гармонійне життя і відтворення людини та розвиток суспільних відносин.

Причини глобалізаційних процесів:

- процес інтернаціоналізації, який приводить до поглиблення співробітництва між країнами та посилення їх взаємозалежності;

- науково-технічний прогрес: поява інформаційних технологій, які корінним чином змінюють всю систему соціально-економічних відносин, переносять на якісно новий технічний рівень організаційно-економічні відносини, транспортні та комунікаційні зв'язки;

- загострення проблем, що є загальними для всіх людей і країн світу та є важливими з точки зору збереження та розвитку людської цивілізації [4].

Значною мірою, глобальні проблеми людства стали результатом глобалізаційних процесів і, в той же час, передумовою активізації цих процесів направлених на їх вирішення.

До позитивних наслідків глобалізаційних процесів можемо віднести: поширення нових інформаційних технологій та пов'язаних з ними переваг (скорочення часу і витрат на трансакції, поліпшення умов праці та життя); перехід на ресурсозаощаджуючі технології; посилення уваги до важливих проблем людства, міжнародний поділ праці, всесвітній рух капіталу, кадрів і виробничих ресурсів, стандартизація правових, економічних і технологічних процесів та зближення різних національних культур.

До негативних наслідків: нерівномірність розвитку країн, політичну та економічну залежність від потужних держав. З прискоренням глобалізації в усьому світі виникли антиглобалістські політичні рухи, які виступають проти неї. Антиглобалісти звинувачують глобалізацію у зростанні соціальної нерівності, зникненні традиційних соціальних структур та погіршенні стану довкілля [3].

Сьогодні, глобалізаційні процеси направлені на [14]:

- відновлення балансу між ринковими та неринковими факторами в глобальному масштабі;

- гуманізацію та загальнолюдські цінності, повагу до прав і свобод громадян, визнання культурної самобутності всіх народів світу;

- розвиток діалогу і партнерства між цивілізаціями, проголошення взаємодії і співро-

бітництва універсальними формами людських відносин, домінування економіки над політикою;

- забезпечення балансу інтересів і рівності можливостей для всіх країн та визнання специфічних потреб розвитку;

- демократизація міжнародних організацій, формування ефективних механізмів координації дій держав;

- усунення практики подвійних стандартів у відносинах між державами, усунення штучних бар'єрів на шляху поширення знань та інформації, розширення доступу до нових ідей, науково-технічних досягнень з метою підвищення добробуту та якості життя громадян усіх країн;

- підвищення обізнаності громадськості з проблемами глобалізації та забезпечення залучення незалежних громадських і наукових інституцій до вироблення та прийняття економічних рішень на всіх рівнях влади;

- екологічна та соціальна спрямованість економічного розвитку, гармонійне відтворення людини і суспільних відносин, здорове довілля;

- формування багатопольярного світу, співробітництво між державами та міжнародними організаціями у вирішенні глобальних проблем.

Європейська інтеграція вимагає від європейців визначити свої інтереси на глобальному рівні, а також практично сформувані орієнтованого на ЄС глобального простору з відповідним включенням сусідніх країн у сферу європейських інтересів [5].

Концепція європейської інтеграції намагається відобразити специфіку процесу глобалізації в європейському регіоні, а термін «європеїзація» підкреслює роль ЄС у глобалізації [5].

Одним із найважливіших наслідків глобалізації є зростання ролі Європейського Союзу у світовій економіці. Що стосується впливу глобалізаційних процесів на економіку ЄС, то тут перш за все варто почати з індексу глобалізації країн-членів Європейського Союзу, який визначає ступінь глобалізації конкретної країни, розбиваючи цей процес на окремі складові. Цей показник свідчить про політичну, соціальну, економічну та технологічну інтеграцію країн у світове співтовариство.

У списку індексу глобалізації за 2022 рік серед країн-членів ЄС Нідерланди мали найвищий показник індексу – 90,48. Позаду йде Бельгія, третя – Швеція. Загалом, глобалізаційні процеси сповільнилися, починаючи з 2020 року, через спалах COVID-19.

Сьогодні, ЄС є одним з найбільш динамічних і впливових регіональних соціально-економічних угруповань у світі, а його розвиток впливає на глобальний баланс сил та історичну долю багатьох країн. На початку 21 століття Європейський Союз вступив у безпрецедентно нову фазу поглиблення інтеграції та розширення її масштабів, його роль у світовій економіці і статус у світовій економіці значно зросли.

Експерт МВФ А. Тейт ще у 1998 році, представляючи доповідь на Європейському банківсько-фінансовому форумі, сформулював численні ризики, які глобалізація несе для

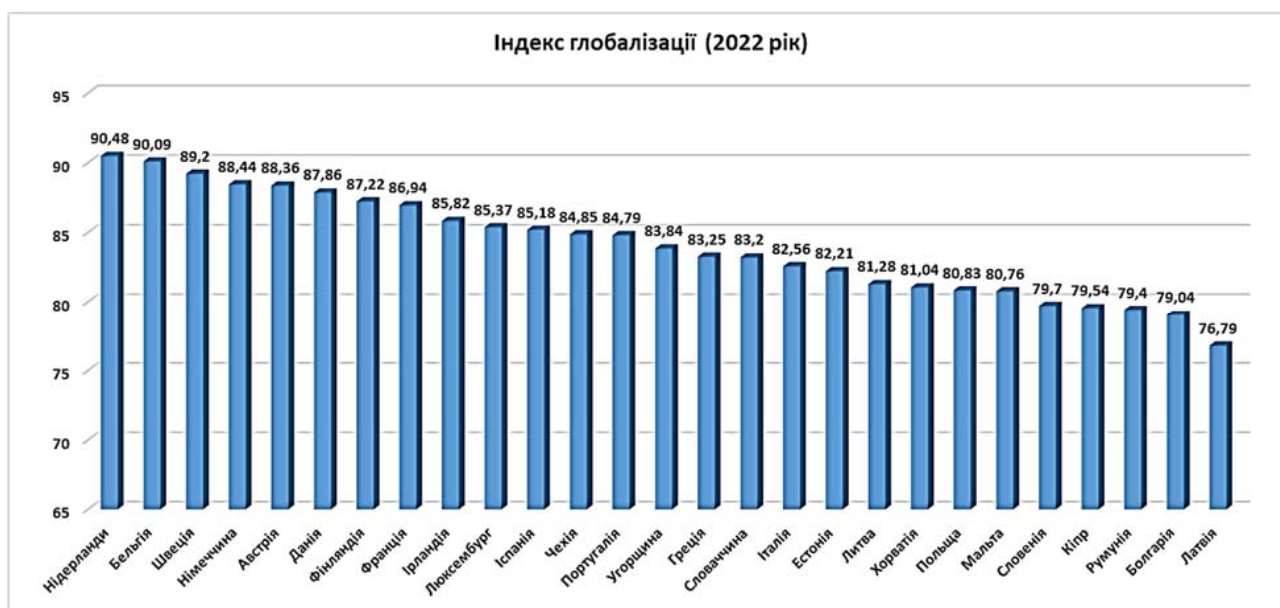

Рис. 1. Індекс глобалізації країн-членів ЄС, 2022 рік [17]

Європи. З іншого боку, він спочатку зосередився, зокрема, на позитивних аспектах того, що вона може зробити: поглибити міжнародний поділ праці, більш ефективно розподіляти кошти і, зрештою, сприяти підвищенню середнього рівня життя та розширенню життєвих перспектив (при менших витратах). Глобалізація дає країнам можливість мобілізувати більш значний обсяг фінансових ресурсів, передові технології, різко скорочує транспортні, телекомунікаційні та розрахункові витрати і зазвичай полегшує глобальну інтеграцію національних ринків. А ризики він виділив наступні: багато галузей зазнають значних втрат від процесу глобалізації і конкурентні переваги будуть втрачені внаслідок більшого відкриття ринків; значно збільшиться розрив у заробітній платі між кваліфікованими та некваліфікованими працівниками і рівень безробіття серед останніх значно зросте; мобільність робочої сили та її свобода пересування призведе до того, що країни активно намагатимуться залучити кваліфікованих спеціалістів та робітників; більша глобальна інтеграція ринків капіталу може загрожувати національній економічній політиці та спричинити фінансові кризи.

Аналіз наслідків глобалізації для Європи можна підсумувати наступним чином. Європейські країни фактично наражаються на всі ризики глобалізації. Вони в тій чи іншій мірі взаємозалежні. Європа в цілому розвивається нерівномірно в умовах глобалізації. Вигоди від цього отримують впливові держави, які диктують умови і монополізують певні сектори економіки [5].

В останні роки, Європейський Союз демонструє зростаюче занепокоєння щодо глобалізаційних змін. ЄС не вперше бере на себе зобов'язання реформувати ключові елементи глобалізації, але за останнє десятиліття це відбувається дедалі частіше. Це пов'язано з тим, що багато європейських урядів та ЄС відіграли ключову роль у формуванні глобалізації. Їх багаторічна політика допомагає пояснити, чому це явище набуло такого характеру, яким воно є сьогодні: ЄС все частіше ставить під сумнів багато елементів глобалізації, за які він частково відповідав протягом останніх десятиліть [18].

Глобалізація приносить багато переваг, можливостей та викликів, і ЄС прагне зробити так, щоб вона працювала, максимізуючи її можливості та пом'якшуючи її негативні наслідки.

Європейський торговельний режим і численні торговельні угоди, укладені в ЄС,

роблять його гарним місцем для ведення бізнесу, він є основним торговельним партнером для 80 країн. Як результат, ЄС є одним з найбільших гравців у міжнародній торгівлі поряд із США та Китаєм, а експорт ЄС становить понад 15% світового експорту. Понад 80% європейських експортерів – це малі та середні підприємства (МСП).

Єдиний ринок ЄС, спрямований на усунення бар'єрів у торгівлі між країнами ЄС. Єдиний європейський ринок є найбільшою економікою без бар'єрів у світі. Він налічує понад 500 мільйонів людей і має валовий внутрішній продукт близько 13 трильйонів євро. За оцінками, 2,8 мільйона робочих місць було створено завдяки Єдиному ринку. Кожен мільярд доларів експорту з ЄС створює в середньому близько 13 000 робочих місць в ЄС.

Імпорт також приносить значні вигоди споживачам від глобалізації та торгівлі. Торговельні угоди означають, що імпортери платять нижчі тарифи. У поєднанні з посиленням конкуренції це означає зниження цін на товари та послуги. Споживачі також виграють від більшого розмаїття товарів і послуг, а це означає, що вони матимуть більший вибір. Рівень добробуту і комфорту зростає, а рівень життя покращиться [19].

Глобалізація створює можливості для працевлаштування, але вона також може призвести до втрати робочих місць. Так, посилення конкуренції між компаніями може призвести до закриття та скорочення робочих місць. Найбільш вразливі галузі в ЄС характеризуються великою кількістю низькокваліфікованих робочих місць: текстильна, швейна, взуттєва, шкіряна, виробництво основних металів, готових металевих виробів та обробна промисловість. Переробна промисловість є найбільш вразливою через конкуренцію з боку країн з низьким рівнем заробітної плати.

Щоб пом'якшити негативні наслідки глобалізації та знизити рівень безробіття, у 2006 році ЄС заснував Європейський фонд адаптації до глобалізації. Його мета – допомогти звільненим працівникам, які втратили роботу через глобалізацію [20].

Протягом десятиліть ЄС був потужною силою в розширенні міжнародної торгівлі: він підтримував багатосторонні торговельні угоди, створення Світової організації торгівлі (СОТ) та поступове розширення її торговельного порядку денного. Важливо, що ЄС відіграв провідну роль як регулятор світового ринку і підтримував відкриту торгівлю. Саме через цю

регуляторну призму ЄС зайняв свою найбільш помітну позицію і вплив у глобалізації.

ЄС постійно коригує свою міжнародну торговельну політику, що вплинуло на його глобальну позицію. Делікатно балансує, ЄС намагався стримувати протекціонізм в інших країнах, водночас захищаючи себе від певних аспектів гіперглобалізації.

Висновки. Таким чином, глобалізація – це незворотній процес поглиблення зв'язків та інтеграції на економічному, політичному, культурному та технологічному рівнях різних країн світу.

Глобалізаційні процеси проникають у внутрішню сферу через економічні, інформаційні та міжнародно-правові канали.

Поняття європейська інтеграція є спробою відобразити специфіку перебігу глобалізаційних процесів в європейському регіоні, а термін «європеїзація» відображає роль ЄС у процесах глобалізації та специфіку європейської моделі глобалізації. Важливим фактором успішної реалізації європеїзації є формування спільної загальноєвропейської системи цінностей як етичної основи перебігу глобалізаційних процесів у Європі. Глобалізація несе Європі як позитивні наслідки, так і певний ряд ризиків. Предметом подальших досліджень мають стати проблеми, що стоять перед ЄС у контексті подальшого розвитку глобалізації, а також з'ясування специфіки альтернативних моделей глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Процеси глобалізації у сучасному світі: за і проти. URL: <https://naurok.com.ua/urok-procesi-globalizaci-u-suchasnomu-sviti-za-i-proti-84375.html> (дата звернення: 24.03.2023).
2. Глобалізація як феномен сучасності. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/2/205852/> (дата звернення: 24.03.2023).
3. Глобалізація. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 19.03.2023).
4. Глобалізація сучасного світового господарства: сутність та основні ознаки процесу. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19136/> (дата звернення: 08.04.2023).
5. Європейський вимір глобалізації. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/index.php/pl/article/view/2803/2842> (дата звернення: 21.03.2023).
6. Європейська інтеграція URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F (дата звернення: 18.03.2023).
7. Вплив глобалізації на європейські інтеграційні процеси. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/3843/1/17-Viter.pdf> (дата звернення: 18.03.2023).
8. Проскурня О. М. Світова та конкурентна політика країн Європейського союзу : конспект лекцій. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Харків : НТУ «ХПІ», 2020. 41 с. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/barm/wp-content/uploads/sites/28/2020/03/Meterial_for_M1..pdf (дата звернення: 18.03.2023).
9. Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 330 с.
10. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Глобальна економіка: принципи, становлення, функціонування, регулювання та розвитку : монографія. Львів : Видавництво ЛКА, 2015. 594 с.
11. Микитась В. В. Глобалізація як контекст формування економічної політики держави. *Економічна теорія та історія економічної думки*. 2016. № 4. С. 11–14.
12. Кирилов Ю. Є. Вплив процесів глобалізації на розвиток національних економік. *Ефективна економіка*. 2016. № 12.
13. Зовнішня політика ЄС та перспективи подальшого розширення. URL: <https://eugov.chmnu.edu.ua/miltymediinyi-posibnyk/%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB%D1%8C-1-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB-4-%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%94%D1%81-%D1%82/> (дата звернення: 24.03.2023).
14. Технологічна глобалізація. URL: <https://uk.economy-pedia.com/11040208-technological-globalization> (дата звернення: 20.03.2023).
15. The Social Dimension of Globalization. URL: <https://www.ilo.org/public/english/wcsdg/globali/globali.htm> (дата звернення: 15.04.2023).

16. Глобалізація як тенденція розвитку людства. URL: https://pidru4niki.com/1234071461964/politekonomiya/globalizatsiya_tendentsiya_rozvitku_lyudstva_globalni_problemi_svitovogo_gospodarstva (дата звернення: 16.04.2023).

17. Top 50 countries in the Globalization Index 2022. URL: <https://www.statista.com/statistics/268168/globalization-index-by-country/> (дата звернення: 14.04.2023).

18. The European Union's Competitive Globalism URL: <https://carnegieeurope.eu/2022/02/17/european-union-s-competitive-globalism-pub-86329> (дата звернення: 14.04.2023).

19. Facts: the benefits of economic globalisation in Europe. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20190603STO53520/facts-the-benefits-of-economic-globalisation-in-europe> (дата звернення: 04.04.2023).

20. Globalisation's impact on employment and the EU. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20190712STO56968/globalisation-s-impact-on-employment-and-the-eu> (дата звернення: 23.03.2023).

21. Глобальні виклики для ЄС: 5 сценаріїв і реальність URL: <https://voxukraine.org/globalni-vikliki-dlya-yes-5-stsenariyv-i-realnist/> (дата звернення: 23.03.2023).

REFERENCES:

1. Protsesy hlobalizatsii u suchasnomu sviti: za i proty [Globalization processes in the modern world: pros and cons]. Available at: <https://naurok.com.ua/urok-procesi-globalizaci-u-suchasnomu-sviti-za-i-proti-84375.html>.

2. Hlobalizatsiia yak fenomen suchasnosti [Globalization as a modern phenomenon]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/2/205852>.

3. Hlobalizatsiia [Globalization]. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>.

4. Hlobalizatsiia suchasnoho svitovoho gospodarstva: sutnist ta osnovni oznaky protsesu [Globalization of the modern world economy: essence and main features of the process]. Available at: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19136>.

5. Yevropeyskiy vymir hlobalizatsii [The European dimension of globalization]. Available at: <https://jpl.donnu.edu.ua/index.php/pl/article/view/2803/2842>.

6. Yevropeiska intehratsiia [European integration]. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F

7. Vplyv hlobalizatsii na yevropeyski intehratsiini protsesy [Impact of globalization on European integration processes]. Available at: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/3843/1/17-Viter.pdf>

8. Proskurnia, O.M. (2020). *Svitova ta konkurentna polityka krain Yevropeiskoho soiuzu* [Global and competitive policy of the countries of the European Union]. Available at: http://web.kpi.kharkov.ua/bapm/wp-content/uploads/sites/28/2020/03/Meterial_for_M1..pdf

9. Knysh, M. & Kotyk, L. (2015). *Hlobalni problemy liudstva* [Global problems of humanity] Lviv: LNU imeni Ivana Franka. [in Ukrainian]

10. Kutsyk, P. O., Kovtun, O. I., & Bashnianyn, H. I. (2015). *Hlobalna ekonomika: pryntsyipy, stanovlennia, funktsionuvannia, rehuliuivannia ta rozvytku* [Global economy: principles, formation, functioning, regulation and development: monograph]. Lviv: Vydavnytstvo LKA. [in Ukrainian]

11. Mykytas, V. (2016). Hlobalizatsiia yak kontekst formuvannia ekonomichnoi polityky derzhavy. *Ekonomichna teoriia ta istoriia ekonomichnoi dumky*, 4, 11–14. [in Ukrainian]

12. Kyrylov, Yu. (2016). Vplyv protsesiv hlobalizatsii na rozvytok natsionalnykh ekonomik [Global economy: principles, formation, functioning, regulation and development]. *Efektivna ekonomika*, vol. 12. [in Ukrainian]

13. Zovnishnia polityka YeS ta perspektyvy podalshoho rozshyrennia [EU foreign policy and prospects for further expansion]. Available at: https://eugov.chmnu.edu.ua/milymediinyi_posibnyk/%D0%B-C%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB%D1%8C-1-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB-4-%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%94%D1%81-%D1%82.

14. Tekhnolohichna hlobalizatsiia [Technological globalization]. Available at: <https://uk.economy-pedia.com/11040208-technological-globalization>.

15. The Social Dimension of Globalization. Retrieved from: <https://www.ilo.org/public/english/wcsdg/globali/globali.htm>.

16. Hlobalizatsiia yak tendentsiia rozvytku liudstva [Globalization as a trend of human development]. Available at: https://pidru4niki.com/1234071461964/politekonomiya/globalizatsiya_tendentsiya_rozvytku_lyudstva_globalni_problemi_svitovogo_gospodarstva.
17. Top 50 countries in the Globalization Index 2022. Available at: <https://www.statista.com/statistics/268168/globalization-index-by-country>.
18. The European Union's Competitive Globalism. Available at: <https://carnegieeurope.eu/2022/02/17/european-union-s-competitive-globalism-pub-86329>.
19. Facts: the benefits of economic globalisation in Europe. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20190603STO53520/facts-the-benefits-of-economic-globalisation-in-europe>.
20. Globalisation's impact on employment and the EU. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20190712STO56968/globalisation-s-impact-on-employment-and-the-eu>.
21. Globalni vikliki dlya ES: 5 stsenariyiv i realnst [Global challenges for the EU: 5 scenarios and reality]. Available at: <https://voxukraine.org/globalni-vikliki-dlya-yes-5-stsenariyiv-i-realnist>.